

Pētniecības infrastruktūras

Publicēts: 07.09.2020.

Pētniecības infrastruktūras (PI) (Research infrastructures) ir iekārtas, resursi un pakalpojumi pētniecības aktivitāšu veikšanai un inovācijas sekmēšanai. Vienlaikus pētniecības un inovāciju infrastruktūras ir organizācijas, piemēram, zinātniskie institūti, laboratorijas, augstskolu pētniecības centri u.c., kas piedāvā specifiskas tehnoloģijas, ekspertu atbalstu un pakalpojumus, kuri var palīdzēt pārvērst tehnoloģiskās iespējas un pētījumu rezultātus uzņēmējdarbībā noderīgos inovatīvos produktos, pakalpojumos un risinājumos.

Eiropas pētniecības infrastruktūras stratēģiskais forums ([European Strategy Forum on Research Infrastructures](#)) ESFRI ir Eiropas mēroga pētniecības infrastruktūru koordinācijas platforma. Tās ietekmē tiek izstrādātas nacionālās politikas un periodiskas ceļa kartes (roadmap) attiecībā uz PI nodrošinājumu, lietošanu un uzturēšanu nacionālā un starpvalstu mērogā. Pašlaik aktuālā versija ir 2018.gadā sagatavotā [PI ceļa karte](#).

ESFRI PI tiek klasificētas gan pēc tematiskās pētniecības jomas, gan - konkrētās infrastruktūras gatavības pakāpes, gan - izvietojuma blīvuma.

Pētniecības jomas, kurās tiek klasificētas ESFRI PI:

Enerģija

Vide

Veselība un pārtika

Fizika un inženierzinātnes

Sociālā un kultūras inovācija.

PI gatavības pakāpe tiek noteikta, ņemot vērā dažādus PI dzīves cikla posmus. Pētniecības infrastruktūru izveide sākas ar PI koncepciju, tad seko dizainēšana un projektēšana, tad sagatavošanās fāze (preparatory phase), īstenošanas fāze (implementation), darbības fāze (operational phase). Ja PI pakļauta būtiskam nodiluma vai novecošanās procesam, noslēdzošā ir izbeigšanas fāze (termination phase), kas rezultējas ar PI likvidāciju (decommissioning), taču ne visas PI tiek likvidētas, tās var tikt transformētas vai pielāgotas citām funkcijām.

Attiecībā uz PI izvietojuma blīvumu tiek ņemt vērā, vai tās ir koncentrētas vienā vietā vai izklaidus (single-sited vs. distributed).

ESFRI ceļa karte ESFRI projektu veidā aptver tās PI, kuras ir attīstības procesā un kuras ESFRI kompleksā atlases procesā ir atzinis par nozīmīgām. Jau izveidotās un sekmīgi darbojošās PI tiek apkopotas kā ESFRI virsotnes (landmarks), un tās darbojas [ERIC \(Regula 723/2009\)](#) vai konkrētā EEZ dibināšanas valstī iespējamā juridiskā formā. ERIC konsorcijs ir īpašas tiesības EEZ mērogā, piemēram, īpašs regulējums PVN un akcīzes nodoklim infrastruktūru iegādē.

Iesaistīšanās ESFRI PI projektos notiek pēc zinātnisko institūciju iniciatīvas, taču dalības maksu segšana tiek nodrošināta no valsts budžeta. Pašlaik Latvijas zinātniskās institūcijas ir iesaistījušās 6 ESFRI virsotnes PI platformās.

Papildu informācija:

 [ESFRI Ceļa karte 2018](#)

 [Latvijas Ceļa karte daļībai ESHI \(2016\)](#)

 [Latvijas pētniecības infrastruktūras teritoriālais kartējums \(2016\)](#)

<https://www.izm.gov.lv/lv/petniecibas-infrastrukturas>